

УДК 336.226

С. В. Скрипник,
д. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-3004-6117

О. А. Боярова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0002-8886-887X

О. А. Дем'янишина,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID: 0000-0001-9820-8878

DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.13

ОЧІКУВАННЯ БІЗНЕСУ ВІД НОВОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

S. Skrypnyk,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Accounting and Taxation, Kherson State Agrarian and Economic University
O. Boiarova,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting
and Taxation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
O. Demianyshyna,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Economic Security, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

EXPECTATIONS OF BUSINESS FROM THE NEW TAXATION SYSTEM

У складних соціально-економічних умовах, що склались під тиском пандемії COVID-19, а також інших внутрішньо національних факторів, існує нагальна необхідність у реалізації змін у різних сферах управління публічними фінансами, зокрема податковими платежами, механізмами їх адміністрування і сплати. Податкова система є одною із головних державних структур, функціонування якої безпосередньо впливає як на ефективність національного господарського сектору, так і на результати діяльності вітчизняного бізнесу. Визначено, що сьогодні характерними для української економіки рисами залишаються значне домінування фіскальної функції податків, відсутність справедливості у механізмах оподаткування господарюючих суб'єктів, а також критичний занепад ефективності підприємництва. Відповідно, в контексті таких тенденцій податкова реформа є необхідністю, проте очікування бізнесу від нововведень різняться, що і зумовлює важливість дослідження проблематики. Наукова стаття являє собою оригінальне дослідження очікувань бізнесу від нововведень, запропонованих органами виконавчої влади України в рамках реалізації податкової реформи, а також перспектив розвитку підприємництва в контексті таких змін. Дослідження проблематики здійснювалось завдяки застосуванню методів порівняння, абстракції, аналізу та узагальнення, а також табличного і графічного моделювання. В науковій роботі було детерміновано передумови, цілі і завдання нової податкової реформи, узагальнено перспективи її реалізації та наслідки для українських суб'єктів господарювання. З метою здійснення деталізованого дослідження запропонованої проблематики авторами було проаналізовано очікування бізнесу від реформи та нової системи оподаткування, яка, як визначено урядом, покликана усунути диспропорції у механізмах оподаткування різних за розмірами та напрямками діяльності господарюючих суб'єктів та забезпечити їх рівність в контексті адміністрування та сплати податків. Встановлено, що нова податкова система сприятиме значній легалізації бізнесу, проте в контексті кардинальних змін механізмів роботи органів ДПС існує імовірність фінансової дестабілізації діяльності підприємств.

In the difficult socio-economic environment of the Covid-19 pandemic, as well as other domestic factors, there is an urgent need for change in various areas of public finance management, including tax payments, administration and payment mechanisms. The tax system is one of the main state structures, the functioning of which directly affects both the efficiency of the national economic sector and the results of domestic business. It is determined that today the characteristic features of the Ukrainian economy are the significant dominance of the fiscal function of taxes, the lack of justice in the mechanisms of taxation of economic entities, as well as the critical decline in business efficiency. Accordingly, in the context of such trends, tax reform is necessary, but business expectations of innovation differ, which makes it important to study the issue. The scientific article is an original study of business expectations from the innovations proposed by the executive authorities of Ukraine in the implementation of tax reform, as well as prospects for business development in the context of such changes. The research was carried out through the use of methods of comparison, abstraction, analysis and generalization, as well as tabular and graphical modeling. The scientific work determined the preconditions, goals and objectives of the new tax reform, summarized the prospects for its implementation and the consequences for Ukrainian businesses. In order to conduct a detailed study of the proposed issues, the authors analyzed business expectations from the reform and the new tax system, which, as determined by the government, aims to eliminate imbalances in taxation mechanisms of different sizes and activities and ensure their equality in the context of administration and payment. taxes. It is established that the new tax system will contribute to significant legalization of business, but in the context of radical changes in the mechanisms of the State Tax Service there is a possibility of financial destabilization of enterprises.

Ключові слова: нова податкова реформа, податки, фінансова політика України, податкова система, податкове навантаження, механізм оподаткування юридичних осіб, адміністрування податків.

Key words: new tax reform, taxes, fiscal policy of Ukraine, tax system, tax burden, mechanism of taxation of legal entities, tax administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Реформації у вітчизняній сфері оподаткування є важливими в контексті досягнення балансу між фінансовою та регулюючою функцією податків. Сьогодні зміни, які активно реалізуються органами виконавчої влади та сприяють трансформації фінансової системи в Україні, є необхідністю, хоча і мають неоднозначну оцінку. Окрім того, існуюча практика оподаткування виробничо-господарської діяльності, зокрема механізми адміністрування, сплати податків і податкового контролю втрачають свою ефективність, а також регуляторний потенціал, що значно перешкоджає розвитку бізнесу. У сукупності проблеми фінансового сектору мають руйнівний вплив як для суб'єктів підприємництва, так і для загальнонаціональної економічної системи, оскільки вони стримують розвиток і ускладнюють інтеграцію, яка залишається для України базовим пріоритетом.

Відповідно, бізнес-сектор очікує на зміни, які сприятимуть формуванню прозорого конкурентного середовища, впорядковуватимуть практику використання ресурсів та оподаткування таких операцій, а також впливатимуть на ефективність фінансової політики в частині боротьби із ухиленням від сплати податків. Проте практика реалізації податкової реформи дещо різниться із її теоретико-методологічною концепцією, що змушує вітчизняний бізнес залишатись уважними до трансформацій та чітко розмежовувати власні очікування і реалії сьогодення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням сучасних трансформацій системи оподаткування в Україні, а також впливу змін на діяльність і перспективи розвитку бізнесу приділено праці багатьох дослідників, зокрема таких, як О. Десятнюк, А. Крисоватий, В. Федосов, О. Тимченко, М. Сільченко [1], В. Опарін, Т. Пайєнко [2], П. Бечко [3], В. Синчак [4], О. Іванишина, М. Крупка, Н. Демчишак, І. Луніна, Н. Фролова, О. Білоусова [5] та ін. Так, А. Крисоватий, В. Федосов, О. Тимченко, М. Сільченко досліджують залежність економічного зростання та рівня добробуту у державі від змін у системі оподаткування. Науковцями

визначено, що вітчизняний бізнес в контексті динамізації реформаційних процесів очікує отримати ефективну систему оподаткування, яка функціонуватиме на засадах справедливості як для підприємництва, так і для держави. Науковці аналізують наслідки для бізнесу та державного бюджету від змін у ставках оподаткування, а саме: зниження ставок податку на прибуток визначено позитивним фактором в контексті динамізації інвестиційних процесів; збільшення акцизних податків детерміновано як чинник скорочення легального виробництва; збільшення тіньового сектора [1]. В. Опарін та Т. Пайєнко досліджують рівень фінансової свободи вітчизняного бізнесу. Науковцями доведено, що фінансова свобода підприємництва значно залежить від тиску податкового навантаження. Проте ефективність податкової реформи саме для бізнес-сектору визначається не лише змінами у ставках податків чи механізмах оподаткування і адміністрування, а також динамікою і ефективністю реформування інституційного середовища [2]. П. Бечко досліджує шляхи боротьби із податковими ризиками в контексті створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, оптимізації податкового середовища в Україні, а також стимулювання інноваційної діяльності. Науковцем визначено важливість податкового менеджменту, а також доцільність його реформування на шляху вдосконалення податкового адміністрування. Дослідник стверджує, що беззаперечною перевагою нової податкової системи стане організація облікових процесів на основі обліково-аналітичної та оперативної інформації. Саме інформація в контексті актуальних трансформацій є засобом налагодження взаємодії між платниками та органами податкових служб, а раціональне її застосування сприятиме "прийняттю обміркованих рішень і справедливій оцінці адекватності прийнятих управлінських рішень у системі податкового адміністрування" [3, с. 83]. В. Синчак досліджує переваги податкової реформи в контексті досягнення балансу між управлінською та фінансовою функціями податків. Науковцем визначено, що для бізнесу важливою є саме управлінська функція, яка має вплив на бізнес-активність та формує механізм регулювання роз-

подільних процесів у державі [4]. І. Луніна, Н. Фролова, О. Білоусова досліджують важливість європейського досвіду для України в контексті проведення реформи та побудови нової податкової системи. Передусім, на думку дослідників, доцільним є створення ефективного бізнес-середовища методами гармонізації національного податкового законодавства з нормативно-правовими актами ЄС. Як визначено науковцями, в Україні бізнес розвиватиметься тоді, коли податкова система сприятиме збільшенню фінансових можливостей підприємств шляхом справедливого перерозподілу податкового навантаження (зокрема, завдяки застосуванню цільових податкових пільг для розвитку інноваційної діяльності тощо) [5].

Праці науковців скоріш висвітлюють загальну практику реформування податкової системи та проблематику фіскальної стратегії і тактики в Україні. Проте сьогодні в умовах актуалізації цифрових трансформацій та діджиталізації управління, бізнес очікує на докорінні оновлення процесів оподаткування їх діяльності та адміністрування податків і зборів. Окрім того, підприємства прагнуть стати частиною національної економіки, яка побудована на засадах справедливого перерозподілу податкового навантаження. Ці аспекти обумовлюють важливість дослідження змін у податковій системі України, реалізація яких запланована органами виконавчої влади на 2022 рік, а також реакції бізнесу на такі трансформації в контексті оперативного внесення коректувань у функціонування нової системи оподаткування задля досягнення високого рівня її ефективності.

МЕТА СТАТТІ

Мета наукової статті полягає у дослідженні очікувань бізнесу від нововведень, запропонованих органами виконавчої влади України в рамках реалізації податкової реформи, а також перспектив розвитку підприємництва в контексті таких змін. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження було сформовано та вирішено важливі наукові та практичні завдання, зокрема:

- проаналізувати передумови реформування податкової системи України;
- узагальнити нововведення, що передбачені новою податковою реформою та набирають чинності із початком 2022 року;
- дослідити очікування вітчизняного бізнесу від нової податкової системи та їх відповідність практичним змінам.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні вітчизняний бізнес працює в умовах низької стабільності, невизначеності та відсутності справедливого управління рухом фінансових ресурсів, зокрема тих, які сплачують господарюючі суб'єкти у державний бюджет у вигляді податків і зборів, а також тих, які держава виділяє бізнесу у вигляді пільг чи інвестицій в контексті підтримки їх діяльності. Такі аспекти унеможливають проведення довгострокового планування розвитку підприємництва, що значно ускладнює процеси діагностування перспектив соціально-економічного зростання як окремих господарюючих суб'єктів, так і національної економіки держави загалом. Ідея актуальної податкової реформи пов'язана із потребою у вирішенні питання раціоналізації нарахування і стягнення податкових платежів, забезпечення справедливого оподаткування, а також ефективного адміністрування, побудованого на основі застосування переваг діджиталізації публічного управління в Україні. Відповідно, основними передумовами реструктуризації податкової системи України є такі [6]:

1. Потреба у протидії ухиленню від оподаткування та забезпеченні справедливого оподаткування діяльності юридичних осіб. В умовах євроінтеграції вітчиз-

няна податкова система повинна відповідати тим критеріям, які визначені міжнародними стандартами. Мають вдосконалюватись і аналітичні інструменти управління податковими платежами платників. Потреба у формуванні сучасного механізму протидії ухиленню від оподаткування як комплексна ціль сприятиме вирішенню тактичних завдань, зокрема: заохоченню до добровільної сплати податків; впровадженню зручних та доступних сервісів для платників; забезпеченню якісного та швидкого консультування платників; удосконаленню системи зворотного зв'язку з платниками.

2. Потреба у вдосконаленні управління системою оподаткування в Україні, зокрема: необхідність покращення та автоматизації робочих процесів та процедур Державної податкової системи України (далі — ДПС); необхідність розвитку системи внутрішнього контролю в частині оновлення моделі функціонального та структурного забезпечення ДПС; необхідність створення ефективної та сучасної ІТ-інфраструктури задля оперативного управління процесами оподаткування та автоматизованого аналізу податкової інформації.

3. Потреба у підвищенні ефективності адміністрування податків, зборів, зокрема: необхідність спрощення адміністрування, а також удосконалення механізмів організації прогнозно-аналітичної та контрольної роботи.

4. Потреба у проведенні ребрендингу податкової служби в контексті створення іміджу ДПС як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві та бізнес-середовищі.

5. Потреба у підвищенні ефективності роботи органів податкової служби, зокрема потреба у формуванні чіткої місії і стратегії діяльності ДПС задля впорядкування роботи відділів та окремих працівників, а також потреба у підвищенні ефективності роботи ДПС не лише в контексті зовнішніх ретворень, а і раціоналізації використання внутрішнього потенціалу, зокрема компетенцій, знань і умінь фахівців ДПС.

Таким чином, перераховані вище передумови здійснення реформацій у вітчизняній податковій сфері підтверджують існування значної сукупності проблем, які досі залишаються не вирішеними та заважають розвитку підприємництва в Україні. Бізнес очікує змін, потребує підтримки з боку ДПС для розвитку власної діяльності. Основними потребами суб'єктів підприємництва (особливо представників малого і середнього бізнесу) є такі:

- по-перше, зниження податкового тиску шляхом справедливого перерозподілу податкового тягаря між суб'єктами підприємництва, унеможливлення використання схем мінімізації податкового зобов'язання, особливо великими суб'єктами господарювання;
- по-друге, формування прозорого конкурентного середовища задля створення рівних умов для розвитку підприємницької діяльності кожного із суб'єктів господарювання;
- по-третє, впорядкування процесів використання природних ресурсів.

Таким чином, всі ключові зміни, що стосуються процесів побудови нової податкової системи — структури, яка гарантує забезпечення збалансованості бюджетних надходжень шляхом підвищення ефективності використання економічних ресурсів країни, а також усунення прогалин чинного законодавства, узагальнено у проекті Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень" № 5600 [7]. Внаслідок практичного впровадження запропонованих у законопроекті змін Уряд України обіцяє впорядкувати взаємовідносини трьох сторін, що приймають активну участь у процесах оподаткування, — держави, платників податків та подат-

Рис. 1. Цілі реформи і очікування суб'єктів податкових праввідносин

Джерело: складено авторами.

кових органів, а також забезпечити гармонічну їх взаємодію у перспективі (рис. 1).

Проте бізнес, як найбільш впливовіша група платників податків, вже схвильований тими процесами, що відбуваються в ході реалізації податкової реформи. Окрім перспектив посилення фіскального тиску на сумлінних платників податків і погіршення інвестиційної привабливості України, порушується сукупність принципів, передбачених вітчизняним податковим законодавством. Передусім мова іде про принцип стабільності, який забороняє внесення змін до будь-яких елементів податків та зборів пізніше, як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Законопроект № 5600 побудований на ідеї виведення діяльності деяких великих суб'єктів господарювання, задіяних у агропромисловому комплексі (далі — АПК), з тіньового сектору у легальний. Проте в результаті тривалих дискусій органів виконавчої влади, а також допрацювань проекту Закону № 5600 було прийнято норми, що ускладнюють діяльність не лише великих суб'єктів АПК, а і пересічних громадян, що працюють на власних фермерських господарствах. Тепер з настанням 2022 року значна частка аграріїв, які працюють у рамках Закону України "Про особисте селянське господарство" і не є юридичними особами, не мають статусу товаровиробника, зобов'язана сплачувати фіксований податок на землю, а також податок із вирощеної продукції. Можна стверджувати про вирівнювання податків для всіх учасників ринку, що у загальному відповідає принципу справедливості оподаткування та забезпечує реалізацію регуляторної функції податків, проте запропоновані у законопроекті № 5600 зміни є достатньо суперечливими для бізнесу, а деякі із них навіть містять дискримінаційні аспекти. Окрім змін в оподаткуванні суб'єктів АПК не менш дискусійними є і інші аспекти реформи (табл. 1).

У частині адміністрування податків були введені значні зміни. Бізнес очікує, що такі трансформації не впливатимуть на сумлінних платників податків та підвищитимуть якість контролю за діяльністю платників, які працюють у тіньовому секторі та мінімізують власні податкові зобов'язання. Зокрема, розширено підстави для запитів ДПС. Тепер фіскальні органи мають право направляти запити платникам податків за умови, якщо вони внаслідок деталізованого аналізу податкової інформації виявили потенційні чи реальні порушення чинного податкового, фінансового, валютного чи іншого законодавства та мають намір здійснити фактичну документальну перевірку. Перевірка є формальним заходом контролю, проте підготовка документів вимагає значних часових витрат та в результаті значно підвищує

податкові ризики для платника. Таким чином, навіть за умови відсутності фактичних правопорушень платник змушений внести певні зміни в операційну роботу господарюючого суб'єкта, що в контексті впливу на результати діяльності сприятиме зниженню прибутків та неефективному використанню ресурсів, зокрема часу і праці. В частині організації перевірок були введені і інші зміни. Так, надання права і податковим інспекторам, і платникам податків відкрито застосовувати технічні прилади і технічні засоби для відео- та звуку аудіозапису під час проведення перевірок. Можливості сторін для фіксації податкових порушень або для захисту від відповідальності дещо розширюється, але знов-таки такі нововведення передбачають значні втручання в операційну роботу підприємств, що в подальшому матиме цілком виправдану негативну реакцію з боку менеджменту господарюючого суб'єкта, а також працівників. Окрім того, в частині адміністрування передбачено введення заборони виїзду за кордон керівників підприємств, на баланс яких існує податковий борг. Фактично відбувається перекладання відповідальності юридичної особи на фізичну, хоча у загальному норма має певний регуляторний потенціал та здатна впливати на дисципліну господарюючого суб'єкта. Наразі норма є новою для вітчизняного бізнесу, а тому підприємці можуть лише суб'єктивно визначати ефективність такого заходу. В будь-якому випадку значні обмеження для фізичних осіб не матимуть цілком позитивного ефекту для економіки, оскільки деякі із компетентних фахівців можуть відмовитися від власних повноважень (вітчизняна практика нараховує безліч господарюючих суб'єктів із існуванням податкового боргу, проте не кожен керівник готовий розділити цю сферу відповідальності). В результаті така політика може сприяти втратам кваліфікованих працівників та унеможливленню залучення якісного керівництва в майбутньому [7; 8].

На наш погляд, новації у сфері адміністрування податків теоретично можуть бути ефективними, проте значно стирають межі міжособистісною відповідальністю фізичної особи та юридичною відповідальністю господарюючого суб'єкта. В умовах низької ефективності національної економіки України перерозподіл функцій, обов'язків має бути більш раціональним, перекладання відповідальності за існування значних проблем у сфері виробничо-господарської діяльності не може бути ефективним, оскільки існує значний відсоток сумлінних працівників і керівників. Запропоновані заходи певною мірою збільшують не фіскальний тиск, а моральний, що в довгостроковій перспективі матиме негативні наслідки для вітчизняної сфери господарювання.

Таблиця 1. Податкові новації, запропоновані Урядом України у законопроекті № 5600

Новація	Характеристика
Ведення мінімального податкового зобов'язання (далі – МПЗ)	Ведення МПЗ на земельні ділянки с/г призначення за межами населених пунктів фактично можна визначити введенням нового податку, сплата і адміністрування якого тягнуть за собою додаткові адміністративні витрати, пов'язані із потребою у поданні нових форм звітності і Додатків до них, що мають містити детальні розрахунки
Зміни в частині оподаткування ФОП – фермерських господарств	Урядом було визначено нові види діяльності, які не дають права перебувати на сплаті єдиного податку IV групи. Поряд з цим, для фермерів та аграріїв зменшено мінімальний розмір площі сільгоспугідь до 0,5 гектара, що є умовою сплати єдиного податку IV групи
Зміни в частині нарахування і сплати рентної плати	Було прийнято рішення розширити базу оподаткування за рахунок забезпечення єдиного підходу до визначення об'єкта оподаткування шляхом класифікації видобутої мінеральної сировини згідно з галузевими вимогами. Ще одною новацією є використання у податковій практиці диференціації ставок оподаткування руд заліза залежно від розміру середньої фактичної ціни реалізації, визначеної як середня вартість залізної руди за індексом IODEX 62% FE CFR China, за інформацією, що офіційно зазначена світовим інформаційним агентством Platts, та опублікованої на офіційному веб-сайті Міністерства економіки України
Зміни в частині нарахування, сплати і адміністрування податку на прибуток	Запроваджено нове обмеження для великих платників, вони матимуть право зменшити фінансовий результат до оподаткування не більш, ніж на 50% непогашеної суми від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років. Окрім того, передбачено нову податкову різницю, коригування фінансового результату на суму безповоротної фінансової допомоги, наданої пов'язаній особі, якщо та за минулий період задекларувала збитки. Збільшити фінансовий результат доведеться у разі, якщо така допомога буде врахована у складі витрат при визначенні фінансового результату до оподаткування
Зміни в частині нарахування екологічного податку	Підвищено ставки екологічного податку за викиди двоокису вуглецю (CO ₂) з 10 грн/т до 30 грн/тону та за відходи для підприємств гірничої промисловості з 0,49 грн до 1,5 грн/тону
Зміни в частині нарахування, сплати і адміністрування акцизного податку	Запроваджено нові правила видачі та анулювання ліцензій для виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах. Окрім того, передбачено збільшення розміру ставок, запровадження нових коефіцієнтів та деяких нових пільг
Зміни в частині нарахування і сплати ПДВ	Було змінено строки по включенню до податкового кредиту зареєстрованих до 365 днів податкових накладних. Звільнено від ПДВ друге та наступне постачання тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну, рідин, що використовуються для електронних сигарет, для яких встановлені максимальні роздрібні ціни. Продовжено до 2025 року пільги щодо розстрочення ПДВ при ввезенні обладнання
Зміни в частині нарахування і сплати ПДФО	Ставка податку від чистого доходу у разі продажу третього та більше об'єктів нерухомого майна (крім продажу спадщини) збільшиться з 5% до 18%

Джерело: складено авторами за даними [7; 8].

Таким чином, теоретична концепція та ідеологія реформування відрізняється від практики реалізації змін. Це зумовлено не лише переважно суперечливими нормами законопроекту № 5600, а й існуванням негативних факторів, як-от: високий рівень корупції та бюрократії, відсутність прозорості у роботі органів публічного управління, низька гармонізація роботи між інституціями, що реалізують державну політику у сферах управління фінансами, в т. ч. податками. Ці фактори також знижують ефективність податкової реформи, а досягнення справедливості у механізмах оподаткування ще більше ускладнюється.

Найбільш суперечливим аспектом з погляду вітчизняного бізнесу залишається потреба держави у динамізації росту податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, що є яскравим вираженням перспектив збільшення податкового навантаження на платників податків. Зокрема, економічна ефективність Закону № 5600 для держави має певний кількісний вимір (табл. 2).

Відповідно до даних таблиці 2 забезпечення росту доходів держави заплановано досягати переважно за рахунок збільшення податкових надходжень на 7,3% у 2022 році у порівнянні із відповідним періодом 2021 року, а також на 11,4% — у 2023 році в порівнянні із відповідним періодом 2022 року. Водночас у структурі доходів Державного бюджету неподаткові надходження зро-

стуть лише на 0,2% — у 2022 році та на 3,2% — у 2023 році. Зазначені в таблиці 2 дані є прогнозними, проте Уряд стверджує, що робота нової системи оподаткування забезпечить ріст надходжень не менше, ніж на 60,0 млрд грн за 2022 рік за рахунок [10]:

- проведення реформ у частині індексації ставок податків та зборів — на 1,58 млрд грн;
- визначення чистого прибутку підприємств — на 1,2 млрд грн;
- збільшення надходжень від сплати податків на прибуток підприємств — на 4,1 млрд грн, ПДВ — на 6,3 млрд грн, акцизного податку — на 5,0 млрд грн, екологічного податку — на 2,5 млрд грн, рентної плати за користування для видобування корисних копалин — на 4,0 млрд грн, єдиного податку — на 0,1 млрд грн;
- встановлення мінімального податкового зобов'язання — на 10,1 млрд грн.

Узагальнюючи перспективи функціонування нової системи оподаткування варто наголосити, що держава отримає додаткову частку прибутків, проте бізнес, більшість представників якого знаходяться у нестабільзованому становищі, не здатен нести додаткові витрати, оскільки вони значно знизять рентабельність діяльності та фінансову стійкість господарюючих суб'єктів. Таким чином, бізнес-сектор вважає, що законопроект № 5600 не враховує позицію підприємців, а нова систе-

Таблиця 2. Прогнозні дані обсягів доходів Державного бюджету у 2022–2023 рр., млрд грн

Показники доходів	Роки			Абсолютний приріст, млрд грн		Відносний приріст, %	
	2021 (план зі змінами)	2022 (прогноз)	2023 (прогноз)	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Податкові надходження	949,5	1 018,6	1 135,1	69,1	116,5	7,28	11,44
загальний фонд	881,6	940,6	1 055,0	59,0	114,4	6,69	12,16
спеціальний фонд	67,8	78,0	80,2	10,2	2,2	15,04	2,82
Неподаткові надходження	134,6	134,8	139,1	0,2	4,3	0,15	3,19
загальний фонд	80,0	85,1	87,3	5,1	2,2	6,38	2,59
спеціальний фонд	54,6	49,7	51,8	-4,9	2,1	-8,97	4,23
Інші доходи	3,1	1,9	1,9	-1,2	0,0	-38,71	0,00
загальний фонд	1,4	0,6	0,6	-0,8	0,0	-57,14	0,00
спеціальний фонд	1,7	1,3	1,3	-0,4	0,0	-23,53	0,00

Джерело: розраховано авторами за даними [9].

ма оподаткування ігнорує принципи стабільності, можливості довгострокового планування й прогнозованості державної політики, що у сукупності беззаперечно матиме негативний вплив на сумлінних платників податків.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

У ході дослідження було детерміновано передумови та цілі податкової реформи. Визначено, що її необхідність є наслідком існування значної кількості проблем у податковій системі України, пов'язаних із ухиленням від оподаткування та несправедливими підходами оподаткування діяльності юридичних осіб, низькою ефективністю адміністрування податків і зборів та неналежним управлінням системою оподаткування, відсутністю результативної, сервісно-орієнтованої роботи органів ДПС.

Нова податкова система сприятиме значній легалізації бізнесу, проте в контексті кардинальних змін механізмів роботи органів ДПС існує ймовірність фінансової дестабілізації діяльності підприємств. Збільшення фіскального тиску, як результат збільшення податкових надходжень до Державного бюджету України, бентежить представників бізнес-сектору. На наш погляд, запропоновані вітчизняним Урядом реформаційні заходи тягнуть за собою, передусім обтяжливі для бізнесу наслідки, аніж позитивні.

Література:

1. Krysovatyu A., Fedosov V., Tymchenko O., Silchenko M. Taxation, economic growth and welfare in a low-income country. *Economic Annals-XXI*. 2020. Vol. 181 (1/2). Pp. 44–56.
2. Paientko T., Oparin V. Reducing the Tax Burden in Ukraine: Changing Priorities. *Central European Management Journal*. 2020. № 3. Pp. 98–126.
3. Бечко П.К., Бечко В.П., Лиса Н.В., Пташник С.А. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 79–83.
4. Синчак В.П. Податковий механізм як фінансово-управлінська категорія. *Accounting & Finance*. 2020. № 87. С. 129–138.
5. Lunina I., Bilousova O., Frolova N. Tax reforms for the development of fiscal space. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. № 6 (3). Pp. 48–58.
6. Стратегічний план Державної податкової служби України на 2022–2024 роки: Наказ Державної податкової служби України від 22.11.2021 № 965. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> (дата звернення: 03.01.2022).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень:

Проект Закону України від 02.06.2021 року № 5600. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72106 (дата звернення: 03.01.2022).

8. Вісник: офіційно про податки. Офіційне видання державної фіскальної служби України. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100028320-proyekt-no5600-top-10-novatsiy> (дата звернення: 03.01.2022).

9. Бюджетна декларація на 2022–2024 роки. Міністерство фінансів України, 2021. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/p_DB.pdf (дата звернення: 03.01.2022).

10. Зміни до податкового законодавства. Міністерство фінансів України, 2021. URL: <https://mof.gov.ua/uk/reform-of-the-sfs-customs> (дата звернення: 03.01.2022).

References:

1. Krysovatyu, A., Fedosov, V., Tymchenko, O. and Silchenko, M. (2020), "Taxation, economic growth and welfare in a low-income country", *Economic Annals-XXI*, vol. 181 (1/2), pp. 44–56.
2. Paientko, T. and Oparin, V. (2020), "Reducing the Tax Burden in Ukraine: Changing Priorities", *Central European Management Journal*, vol. 3, pp. 98–126.
3. Becho, P., Becho, V., Lisa, N. and Ptashnyk, S. (2021), "Tax management in the tax administration system", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11, pp. 79–83.
4. Synchak, V. P. (2020), "Tax mechanism as a financial and managerial category", *Accounting & Finance*, vol. 87, pp. 129–138.
5. Lunina, I., Bilousova, O. and Frolova, N. (2020), "Tax reforms for the development of fiscal space", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6 (3), pp. 48–58.
6. State Tax Service of Ukraine (2021), Order "Strategic plan of the State Tax Service of Ukraine for 2022–2024", available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html> (Accessed 3 January 2021).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some legislative acts of Ukraine to ensure the balance of budget revenues", available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72106 (Accessed 3 January 2021).
8. Ostrikova, T. (2021), "Project № 5600: TOP-10 innovations", *Visnyk: oficijno pro podatky. Oficijne vydannja derzhavnoi fiskal'noi sluzhby Ukrainy*, available at: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100028320-proyekt-no5600-top-10-novatsiy> (Accessed 3 January 2021).
9. The Ministry of Finance of Ukraine (2021), "Budget Declaration for 2022–2024", available at: https://mof.gov.ua/storage/files/p_DB.pdf (Accessed 3 January 2021).
10. The Ministry of Finance of Ukraine (2021), "Changes to tax legislation", available at: <https://mof.gov.ua/uk/reform-of-the-sfs-customs> (Accessed 3 January 2021).

Стаття надійшла до редакції 09.01.2022 р.